

ST·OLAV

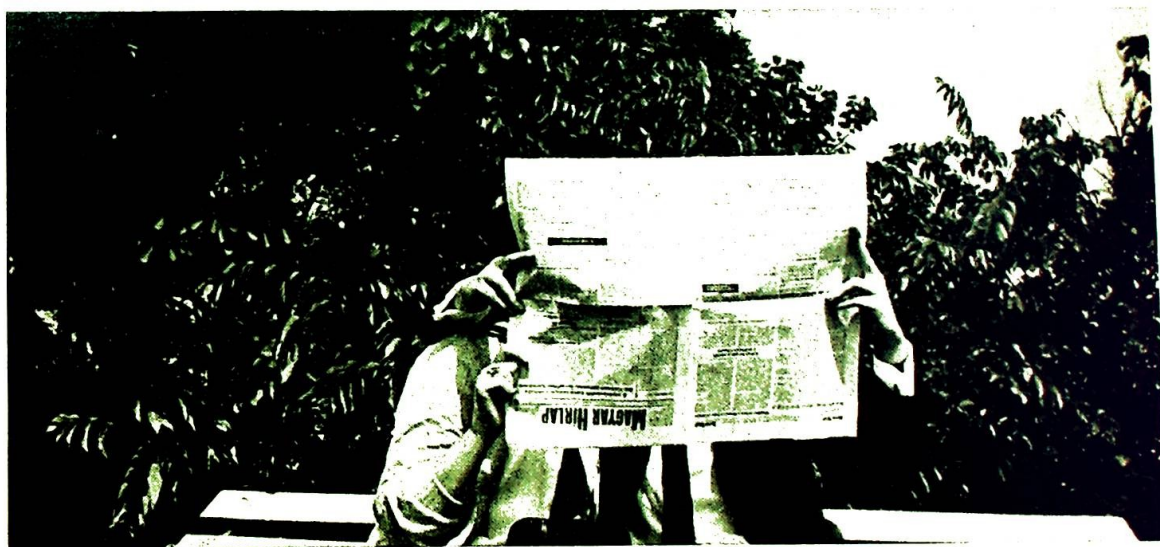
K A T O L S K T I D S S K R I F T

NR. 8

85. ÅRGANG

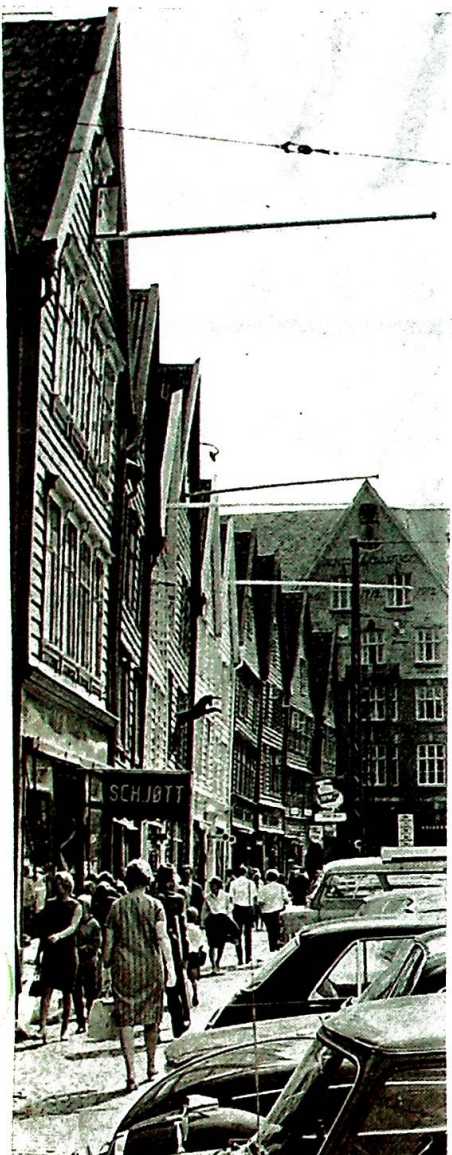
28. APRIL

1973



HVA FOREGÅR BAK AVISEN?

(REDAKSJONELT, SIDE 127)



Skolejubileum i Bergen

Den katolske skolen i Bergen, St. Paul har i disse dager feiret sitt 100-års jubileum — «tre hele dager til ende».

Vi markerer begivenheten med stoff og bilder på side 128—129 og ønsker søstrene, skolens dyktige ledelse og lærerkreftene til lykke.

FRA BISPEDØMMET

Som ny rektor på Lunden er tilsatt pater Thoralf Norheim, O.P.

Som formann for den kirkelige ekteskapsdomstol er tilsatt pastor Olaf Wæring.

ÅPEN

AV FORMANNEN I BISPEDØMMETS
LEGE HELGE ERIK

Det er viktig at Kirken *vet* hvorledes dens medlemmer opplever og praktiserer sin tro. Ellers kan den ikke gi den hjelp og de svar folk trenger.

Men denne viten har da Kirken? Prestene kjenner jo sine sognebarn, hører deres skriftemål, underviser deres barn osv. Likevel har jeg en mistanke om at denne viten er fragmentarisk og ufullstendig — og av og til feilaktig. En feilkilde skyldes at prestene vesentlig har kontakt med den sentrale kjerne av engasjerte katolikker og følgelig *vet* mindre om dem som beveger seg i Kirkens utkant.

Alvorligere er det at denne viten ikke er offentlig. Enhver samler seg sin private viten om de trosfeller han har kontakt med. Jeg synes at dette flere ganger er blitt demonstrert i den «målsetningsdebatt» biskopene i Norden har invitert til. Vi *vet* ikke alltid nok til å kunne diskutere meningsfullt.

Jeg tror derfor at vi har behov for å supplere denne «private» viten med data som er innsamlet systematisk. Skal det gjøres på en måte som virkelig gir viten og ikke tilfeldige opplysninger om ditt og datt, krever det en betydelig innsats og kunnskap om hvorledes slike data skal innsamles og vurderes. Det er begrenset i hvil-

ken grad vi kan gjennomføre slikt i vår lille norske katolske kirke.

Vi blir derfor nødt til våkent å følge med i det som gjøres av slike undersøkelser i utlandet. Selv om forholdene er annerledes, kan vi nok likevel hente opplysninger vi kan nytte.

La meg konkretisere dette ved et eksempel. Hva *vet* vi om katolikkens bruk av prevensjon? Alle har vi våre antagelser om det. Det finnes imidlertid en serie store undersøkelser fra U.S.A. om dette emne (publisert i januarnummeret 1973 av Det Amerikanske Vitenskapsakademis tidsskrift «Science»). I 1970 (to år etter «Humanae Vitae») ble 6752 gifte kvinner under 45 år intervjuet om deres bruk av prevensjon. Resultatene for «currently married, white Catholic women living with their husbands» (tilsammen 1260) ble sammenlignet med resultatene fra tilsvarende undersøkelser i 1965, 1960 og 1955. Derved fikk man opplysninger om systematiske forandringer i undersøkelsesperioden.

Tallene viser at en avtagende prosent av kvinnene *ikke* bruker noen form for barnbegrensning (43 % i 1955, 18 % i 1970). Ser vi nærmere på opplysningene om dem som praktiserer barnebegrensning, viser det seg at den eneste «tillatte» metode — rytmemetoden — blir mindre brukt samtidig som andre metoder øker i popu-

ST. OLAV

KATOLSK

TIDSSKRIFT

HVER 14. DAG

KR. 40,— PR. ÅR

TALE

LEGMANNSRÅD
SOLBERG

laritet. I 1955 brukte under $\frac{1}{3}$ av kvinnene metoder som Kirken ikke tillater mot over $\frac{2}{3}$ i 1970. Økningen var mest markert i aldersgruppen under 30 år hvor over $\frac{3}{4}$ brukte slike metoder i 1970.

En stor del av denne økning var blant dem som hadde bedre utdanning enn gjennomsnittet. I de tidligere undersøkelsene var det denne gruppen som mest trofast fulgte Kirkens påbud, men i tidsrommet 1965—1970 skjedde det en dramatisk forandring. Da økte bruken av ikke tillatte metoder fra 42 til 78 % blant kvinner under 30 år med college-utdanning.

Man kunne være fristet til å tro at dette avvik fra Kirkens lære bare var et symptom på generelt frafall fra Kirken. Undersøkelsen viste imidlertid at økningen i bruk av prevensjon var størst blant de mest engasjerte katolikkene (dem som mottok kommunion minst en gang i måneden), især blant de yngre (38 til 67 % i tiden 1965—1970).

Det er interessant å merke seg at den aller største økning i bruk av prevensjon skjedde i siste del av undersøkelsesperioden (intervallet 1965—1970). «*Humanae Vitae*» har altså ikke hatt noen bremsende effekt!

Hvilke slutninger kan man så trekke av dette? Ja, det får bli opp til den enkelte leser. Noen vil vel hevde at nå må Kirken gjøre noe med denne «moralske utglidning». Andre ser kanskje positivt på utviklingen og mener at den viser at katolikker nå er blitt mere selvstendige i sin moralske stillingtagen. Forfatterne av artikkelen i «*Science*» konkluderer selv med: «Denne autoritetskrise vil sannsynligvis til slutt bli løst ved en forandring i den offisielle lære, fordi det er tvilsomt om en slik grov uoverensstemmelse kan bestå lenge uten alvorlige følger. I det minste vil den romersk katolske Kirke miste autoritet på et viktig livsområde: det som angår kjønn og forplantning». Jeg er tilbøyelig til å være enig.



REDAKSJONELT:

HVA FOREGÅR BAK AVISEN?

ST. OLAV offentliggjør til venstre et innlegg som muligens vil vekke debatt, kanskje til og med forargelse, Helge Erik Solbergs «Åpen tale». Ja, forhåpentligvis vil artikkelen føre til motinnlegg fra våre lesere. Vi sier ikke det fordi vi søker uro, men fordi vi tror at vi trenger debatt om slike rapporter fra virkeligheten som han trekker frem. Til syvende og sist kan vi ikke tape noe på en samtale om disse ting.

Solberg taler dessuten med en viss vekt, som Legmannsrådets formann og som lege. Det skulle være unødvendig å si at redaksjonen ikke gjør annet enn å presentere en mening, det er en del av bladets oppgave. Det betyr ikke nødvendigvis at vi helt ut deler hans syn. Vi har absolutt intet ønske om å starte en ny diskusjon om *Humanae Vitae*. Men som Solberg synes vi at de siste årene har reist nye og interessante spørsmål som vi trenger ytterligere opplysninger om. Ovenstående uskyldige bilde rører ved ett av spørsmålene: Ansvar og frihet.

Å.R.

NR. 8

SISTE TANGO I PARIS

(FILM, SISTE SIDE)

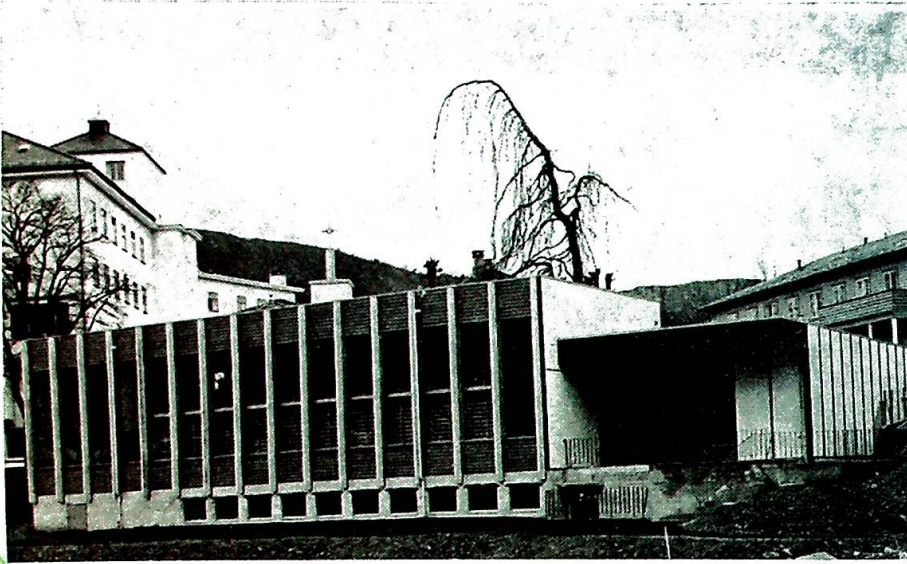


KLOVNER OG LOMMEBOKEN

(SIDE 131)

ST. PAUL SKOLE ER

JUBILEET FEIRET «TRE HELE



Onsdag den 25. april åpnet tredagers-jubileet ved St. Paul skole i Bergen med innvielsen av den nye gymnastikksalen. Biskop John W. Gran, sogneprest F. J. Fishedick, representanter fra kommunen og skoleadministrasjonen og Fransiskus-søstrene var til stede. Om kvelden var det en konselebrert messe i St. Paul kirke. Torsdag ble det holdt et festmøte i gymnastikksalen for foreldrene og menigheten, skolebarna hadde fest fredag.

St. Paul skoles historie går tilbake til ca. 1870 da der ble satt i gang undervisning for 48 elever. Arbeidet ble i de første årene drevet av skiftende lærerkrefter, fra 1888 av ordenssøstre. I 1901 ble skolen overtatt av St. Franciscus Xaverius-søstrene som fremdeles står for ledelsen av den.

I 1901 hadde skolen ca. 50 elever, og antallet varierte frem til 1963 da tallet var ca. 80. I 1963 kom imidlertid skolen over i nye og flere lokaler på Florida, og dermed begynte den store vekst som har preget det siste tiår. I 1966 ble forskolen opprettet. Den består av 8 grupper à 20 barn, altså 160 barn i alt. Skolen er nå en fullt utbygget grunnskole med en klasse på hvert trinn både i barne-skolen og i de tre siste ungdomsskole-årene, som ble opprettet i 1971. I denne fullt utbygde tilstand tar skolen imot ca. 200 elever.

Lokaler.

De nye lokalene på Florida er etterhvert blitt pusset opp, og spesialrom, som f. eks. skolekjøkken og sløydsal er kommet til. Når denne utvikling har kunnet finne sted, skyldes det i meget høy grad foreningen «St. Paul Skoles venner» som både praktisk og økonomisk har yttet en uvurderlig støtte til arbeidet.

Skolen følte sterkt mangelen av en tilfredsstillende gymnastikksal inntil 1972, da en ny bygning ble reist ved siden av den allerede eksisterende. Den ga først og fremst plass til en moderne gymnastikksal med tilhørende dusj og omkleddningsrom til foreningsrom og til klasserom for ungdomsskolen.

Med sine to bygninger er derfor skolen nå fullt tidsmessig utbygget for alle grunnskolenes 10 trinn.

Lærerstab.

Inntil for ca. 10 år siden bestod lærerstabens nesten utelukkende av ordenssøstre. Det ble imidlertid etterhvert ikke bare nødvendig, men også ønskelig å supplere lærerpersonalet med legfolk. Av skolens 16 lærere er således i dag bare tre ordenssøstre. På denne måten disponerer skolen nå et spektrum av lærere med forskjellig utdannelsesbakgrunn som på en fullt tilfredsstillende måte dekker skolens fagkrets.

I forbindelse med lærerstabens er det naturlig å nevne at skolen foruten styre og lærerråd har et foreldreråd som sikrer kommunikasjonen med hjemmene. Videre arbeides det for en ordning med klasseråd som tar sikte på å aktivisere elevene til gjennom drøftelser av problemer som til enhver tid dukker opp, å formulere og fremme sine synsmåter overfor lærerne og skolens ledelse.

Forholdet til myndighetene.

I mange år arbeidet St. Paul skole uten noen støtte fra det offentlige, og det var bare takket være ordenssøstrenes selvoppofrende arbeid at den kunne holdes i gang. Fra 1957 ble der gitt enkelte kommunale bidrag til skolemateriell, men det var først med loven av 1970 om tilskudd til private skoler at likeverdig status med andre skoler ble oppnådd, bl. a. eksamensrett. Stat og kommune yter i dag et større tilskudd til drift, men skolen er likevel tvunget til å innkreve skolepenger som er fastsatt av skolestyret og godkjent av skoledirektøren.

St. Paul skoles elever får de samme legetilsyn som elevene i folkeskolen. Det gjelder også retten til å benytte den kommunale skolepsykolog- og sosialkuratortjenesten.

I 1., 4. og 7. klasse blir elevene innkalt til en spesiell legeundersøkelse. For øvrig blir elevene gjennom hele sin skoletid regelmessig veiet og målt, vaksinert og kontrollert. Skolelegen behandler ikke, han undersøker og sender elever videre til spesialist om

HUNDRE ÅR

DAGER TIL ENDE»



nødvendig. Også lærerne har et våkent øye for elevenes helse.

Alle skoleelever kan få gratis tannbehandling. Foreldrene må erklære seg enige før behandling kan ta til i 1. klasse. Hver eneste klasse blir årlig innkalt til kontroll og behandling ved tannklinikken på Nygård skole. St. Paul skole ordner med innmeldingen.

Kontakten og samarbeidet med skoleadministrasjonen i Bergen Kommune er meget god, og skolen er takknemlig for den velvilje som er blitt vist ved den løsningen av en rekke praktiske saker, som f. eks. fri skole-skyss for katolske elever og oppbygningen av et skolebibliotek. Ikke minst vil vi nevnte ekstraundervisning i norsk for utenlandske elever, noe som er særlig aktuelt ved vår skole, sier sr. Rita van Balen til St. Olav.

Målsetting.

Skolen ble opprettet som en konfessjonsskole i en tid da grensene mellom kirkesamfunnene var langt mer markert enn i våre dager. Det økumeniske klima som har utviklet seg i det siste tiår, har bevirket dyptgående forandringer i skolens selvfor-

ståelse og målsetting. Den bygger sentralt på sitt katolske grunnlag — og de katolske elever som søker den, får opplæring i sin kirkes tro — men målet er ikke å understreke det som skiller konfesjonene, men tvert om å bringe i forgrunnen den sentrale kristne tro og det kjærlighetsbud som forener alle kristne og gir det enkelte menneske dets uendelige verdi.

Den samme vilje til å bryte ned skiller vil skolen gjerne gjennomføre også når det gjelder kristendomsfagets forhold til de øvrige skolefag. Man ønsker ikke å isolere kristendommen til enkelte timer, men søke å gjøre den til det bærende grunnlag under all undervisning. Målet er en «enhetsskole» i den forstand at alle fag, alt mens de bevarer sin egenart, ikke spriker i hver sin retning, men utgjør et hele fundert på den respekt for den menneskelige personlighet som vi mener bare den kristne tro kan gi og virkelig begrunne.

På den måten vil skolen fylle den oppgave å forberede elevene til å møte verden full av motstridende inntrykk, med et åpent og samtidig et samlet sinn som er seg sin verdighet som mennesker bevisst.

STØTTEFORENING PÅ ST. SUNNIVA

Som kort meldt i forrige nummer av ST. OLAV har foreldrerådet i St. Sunniva skole i Oslo diskutert muligheten for å opprette en støtteforening ved skolen. Foreningen er, etter det sekretær Lisen Engh opplyser, tenkt rekruttert fra massen av tidligere elever og andre mulige interesserte.

Følgende opprop er lavet i denne anledning:

DET GJELDER ST. SUNNIVA SKOLE!

Har De vært elev ved St. Sunniva skole?

Har De barn som går eller har gått der?

Kjenner De til denne skolen og vet hva den står for?

Vet de også at St. Sunniva skole, i likhet med de fleste andre privatskoler, sliter med en vanskelig økonomi?

Vil De bli med og gi skolen en hjelpende hånd?

I så fall inviterer vi Dem til å bli medlem av den påtenkte foreningen

ST. SUNNIVAS SKOLES VENNER, som skal ha som formål å yte skolen økonomisk støtte til utstyr, undervisningsmateriell, etc.

Vennligst fyll ut denne slippen og send den til

ST. SUNNIVAS SKOLES
FORELDRERÅD,
Akersveien 4,
Oslo 1.

så vil De motta nærmere orientering angående kontingent og foreningens virksomhet.

Har De kontakt med andre som kan tenkes å være interessert i å tegne seg som medlem, ber vi Dem om å la denne beskjednen gå videre til dem.

ST. SUNNIVA SKOLES
FORELDRERÅD,
Akersveien 4, Oslo 1.

Jeg er interessert i å motta nærmere orientering angående støtteforeningen ST. SUNNIVA SKOLES VENNER.

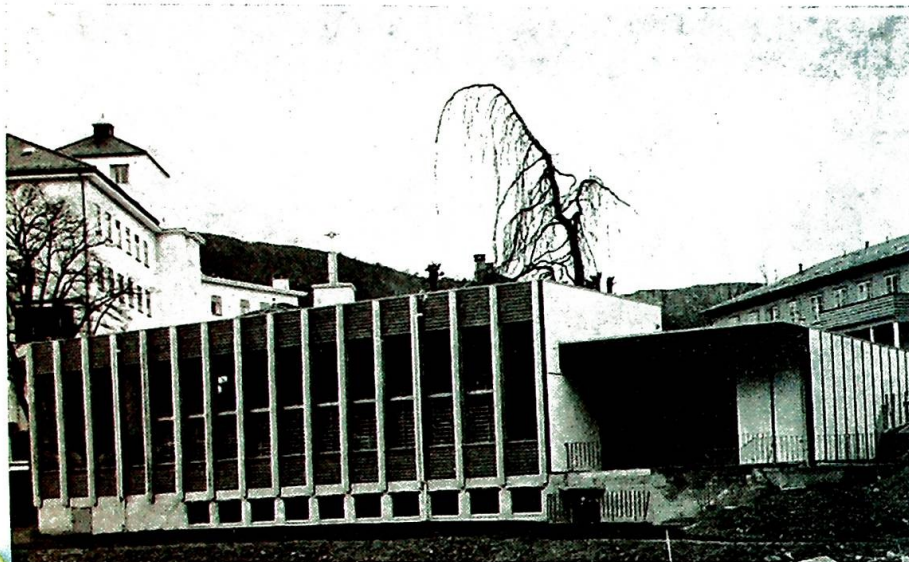
Navn

Adresse

Telefon

ST. PAUL SKOLE ER

JUBILEET FEIRET «TRE HELE



Onsdag den 25. april åpnet tredagers-jubileet ved St. Paul skole i Bergen med innvielsen av den nye gymnastikksalen. Biskop John W. Gran, sogneprest F. J. Fishedick, representanter fra kommunen og skoleadministrasjonen og Fransiskus-søstrene var til stede. Om kvelden var det en konselebrert messe i St. Paul kirke. Torsdag ble det holdt et festmøte i gymnastikksalen for foreldrene og menigheten, skolebarna hadde fest fredag.

St. Paul skoles historie går tilbake til ca. 1870 da der ble satt i gang undervisning for 48 elever. Arbeidet ble i de første årene drevet av skiftende lærerkrefter, fra 1888 av ordenssøstre. I 1901 ble skolen overtatt av St. Franciscus Xaverius-søstrene som fremdeles står for ledelsen av den.

I 1901 hadde skolen ca. 50 elever, og antallet varierte frem til 1963 da tallet var ca. 80. I 1963 kom imidlertid skolen over i nye og flere lokaler på Florida, og dermed begynte den store vekst som har preget det siste tiår. I 1966 ble forskolen opprettet. Den består av 8 grupper à 20 barn, altså 160 barn i alt. Skolen er nå en fullt utbygget grunnskole med en klasse på hvert trinn både i barne-skolen og i de tre siste ungdomsskole-årene, som ble opprettet i 1971. I denne fullt utbygde tilstand tar skolen imot ca. 200 elever.

Lokaler.

De nye lokalene på Florida er etterhvert blitt pusset opp, og spesialrom, som f. eks. skolekjøkken og sløydssal er kommet til. Når denne utvikling har kunnet finne sted, skyldes det i meget høy grad foreningen «St. Paul Skoles venner» som både praktisk og økonomisk har yttet en uvurderlig støtte til arbeidet.

Skolen følte sterkt mangelen av en tilfredsstillende gymnastikksal inntil 1972, da en ny bygning ble reist ved siden av den allerede eksisterende. Den ga først og fremst plass til en moderne gymnastikksal med tilhørende dusj og omkleddingsrom til foreningsrom og til klasserom for ungdomsskolen.

Med sine to bygninger er derfor skolen nå fullt tidsmessig utbygget for alle grunnskolenes 10 trinn.

Lærerstab.

Inntil for ca. 10 år siden bestod lærerstabens nesten utelukkende av ordenssøstre. Det ble imidlertid etterhvert ikke bare nødvendig, men også ønskelig å supplere lærerpersonalet med legfolk. Av skolens 16 lærere er således i dag bare tre ordenssøstre. På denne måten disponerer skolen nå et spektrum av lærere med forskjellig utdanningsbakgrunn som på en fullt tilfredsstillende måte dekker skolens fagkrets.

I forbindelse med lærerstabens er det naturlig å nevne at skolen foruten styre og lærerråd har et foreldreråd som sikrer kommunikasjonen med hjemmene. Videre arbeides det for en ordning med klasseråd som tar sikte på å aktivisere elevene til gjennom drøftelser av problemer som til enhver tid dukker opp, å formulere og fremme sine synsmåter overfor lærerne og skolens ledelse.

Forholdet til myndighetene.

I mange år arbeidet St. Paul skole uten noen støtte fra det offentlige, og det var bare takket være ordenssøstrenes selvpoppfrende arbeid at den kunne holdes i gang. Fra 1957 ble der gitt enkelte kommunale bidrag til skolemateriell, men det var først med loven av 1970 om tilskudd til private skoler at likeverdig status med andre skoler ble oppnådd, bl. a. eksamensrett. Stat og kommune yter i dag et større tilskudd til drift, men skolen er likevel tvunget til å innkreve skolepenger som er fastsatt av skolestyret og godkjent av skoledirektøren.

St. Paul skoles elever får de samme legetilsyn som elevene i folkeskolen. Det gjelder også retten til å benytte den kommunale skolepsykolog- og sosialkuratortjenesten.

I 1., 4. og 7. klasse blir elevene innkalt til en spesiell legeundersøkelse. For øvrig blir elevene gjennom hele sin skoletid regelmessig veiet og målt, vaksinerert og kontrollert. Skolelegen behandler ikke, han undersøker og sender elever videre til spesialist om

HUNDRE ÅR

DAGER TIL ENDE»



nødvendig. Også lærerne har et viktig øye for elevenes helse.

Alle skoleelever kan få gratis tannbehandling. Foreldrene må erklære seg enige før behandling kan ta til i 1. klasse. Hver eneste klasse blir årlig innkalt til kontroll og behandling ved tannklinikken på Nygård skole. St. Paul skole ordner med innmeldingen.

Kontakten og samarbeidet med skoleadministrasjonen i Bergen Kommune er meget god, og skolen er takknemlig for den velvilje som er blitt vist ved den løsningen av en rekke praktiske saker, som f. eks. fri skolekyss for katolske elever og oppbygningen av et skolebibliotek. Ikke minst vil vi nevnte ekstraundervisning i norsk for utenlandske elever, noe som er særlig aktuelt ved vår skole, sier sr. Rita van Balen til St. Olav.

Målsetting.

Skolen ble opprettet som en konfesjonsskole i en tid da grensene mellom kirkesamfunnene var langt mer markert enn i våre dager. Det økumeniske klima som har utviklet seg i det siste tiår, har bevirket dyptgående forandringer i skolens selvfor-

ståelse og målsetting. Den bygger sentralt på sitt katolske grunnlag — og de katolske elever som søker den, får opplæring i sin kirkes tro — men målet er ikke å understreke det som skiller konfesjonene, men tvert om å bringe i forgrunnen den sentrale kristne tro og det kjærlighetsbud som forener alle kristne og gir det enkelte menneske dets uendelige verdi.

Den samme vilje til å bryte ned skiller vil skolen gjerne gjennomføre også når det gjelder kristendomsfagets forhold til de øvrige skolefag. Man ønsker ikke å isolere kristendommen til enkelte timer, men søke å gjøre den til det bærende grunnlag under all undervisning. Målet er en «enhetsskole» i den forstand at alle fag, alt mens de bevarer sin egenart, ikke spriker i hver sin retning, men utgjør et hele fundert på den respekt for den menneskelige personlighet som vi mener bare den kristne tro kan gi og virkelig begrunne.

På den måten vil skolen fylle den oppgave å forberede elevene til å møte en verden full av motstridende inntrykk, med et åpent og samtidig et samlet sinn som er seg sin verdighet som mennesker bevisst.

STØTTEFORENING PÅ ST. SUNNIVA

Som kort meldt i forrige nummer av ST. OLAV har foreldrerådet i St. Sunniva skole i Oslo diskutert muligheten for å opprette en støtteforening ved skolen. Foreningen er, etter det sekretær Lisen Engh opplyser, tenkt rekruttert fra massen av tidligere elever og andre mulige interesserte.

Følgende opprop er lavet i denne anledning:

DET GJELDER ST. SUNNIVA SKOLE!

Har De vært elev ved St. Sunniva skole?

Har De barn som går eller har gått der?

Kjenner De til denne skolen og vet hva den står for?

Vet de også at St. Sunniva skole, i likhet med de fleste andre privatskoler, sliter med en vanskelig økonomi?

Vil De bli med og gi skolen en hjelpende hånd?

I så fall inviterer vi Dem til å bli medlem av den påtenkte foreningen

ST. SUNNIVAS SKOLES VENNER, som skal ha som formål å yte skolen økonomisk støtte til utstyr, undervisningsmateriell, etc.

Vennligst fyll ut denne slippen og send den til

ST. SUNNIVAS SKOLES
FORELDRE RÅD,
Akersveien 4,
Oslo 1,

så vil De motta nærmere orientering angående kontingent og foreningens virksomhet.

Har De kontakt med andre som kan tenkes å være interessert i å tegne seg som medlem, ber vi Dem om å la denne beskjeden gå videre til dem.

ST. SUNNIVA SKOLES
FORELDRE RÅD,
Akersveien 4, Oslo 1.

Jeg er interessert i å motta nærmere orientering angående støtteforeningen **ST. SUNNIVA SKOLES VENNER**.

Navn

Adresse

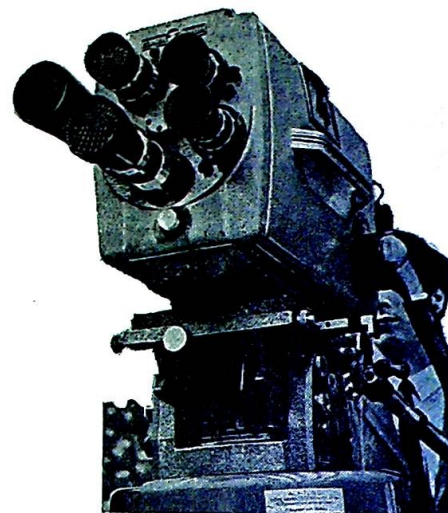
Telefon

GUOSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER	Stille messe	Høymesse
OSLO: <i>St. Olavs kirke</i> lörd.: 19.00 — Akersveien 5 sønd.: 9.30 11.00 tlf. 20 72 26 - 20 72 44 19.00 —		
<i>St. Hallvard kirke</i> , Franciskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83 8.35 11.00 18.00 —		
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71 9.00 11.00 18.30 —		
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 18 21 9.00 —		
<i>Grefsen kapell</i> , Glads vei 23, tlf. 212355 11.00 9.30		
<i>Lunden kloster</i> , Øvre Lunden, tlf. 212587 10.00		
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , Tyholmen, tlf. 22 209 8.00 10.45		
BERGEN: <i>St. Paul kirke</i> , Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10 9.00 11.00 19.00 —		
<i>Vår Frue kirke</i> , Helleveien, tlf. 25 73 53 - 25 77 07 9.30 — —		
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19 8.30 10.30		
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongensgt. 9, tlf. 11 438 9.00 11.00		
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168 8.00 10.45		
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , Torvgt. 113, tlf. 23 751 8.30 11.00		
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haralds gt. 21, tlf. 23 195 8.30 11.00		
HØNEFOSS: <i>St. Theresias kirke</i> , Vesterngt. 5, tlf. 21 266 9.00 11.00		
KRISTIANSAND S: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 255 11.00		
LILLEHAMMER: <i>Mariakapellet</i> , Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550 — 10.00		
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85 8.30 11.15		
MOSS: <i>St. Mikals kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 51 038 — 11.00		
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverres gt. 26, tlf. 50 793 8.30 11.00		
SARPSBORG: <i>St. Olavs kapell</i> (1. og 3. søndag) O. Haraldssongt. 49, tlf. 53765 17.30 —		
STABEKK: <i>Maria kirke</i> , Nyeveien 17, tlf. 53 77 35 8.30 10.45 <i>Eikeli kirke</i> 19.00 9.30		
STAVANGER: <i>St. Svithun kirke</i> , Dronningens gt. 8, tlf. 25 534 8.00 10.45		
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949 8.00 10.45		
TRONHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> , Prinsensgt. 2a2 8.45 11.00 Biskopen og prestegården tlf. 21 214 19.00 —		
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Ila tlf. 21 670 6.15 —		
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eystein kirke</i> , Flintegt. 5, tlf. 72 779 8.00 11.00		
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke og St. Bysteins sykehjem</i> , Jernbanegt. 29 8.30 11.00		
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467 8.30 11.00		
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Nørvesund, tlf. 37 558 8.30 11.00		
TROMSØ: <i>Vor Frue kirke</i> , Storgt. 94 8.15 10.30 Biskopen og prestegården, tlf. 3604		
<i>St. Elisabethsøstrene</i> , Mellomvn. 47, tlf. 81 487 8.00 —		
BODØ: <i>St. Eysteins kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 81 783 8.15 10.30		
HAMMERFEST: <i>St. Mikal kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 11 447 (1.VII—31.VIII) 19.00 11.00 <i>St. Elisabeth Institutt</i> , tlf. 11 392) 8.00		
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 61 501 8.00 10.30		

RAPPORT

FRA

VATIKANET



Av ELLEN NIELSEN

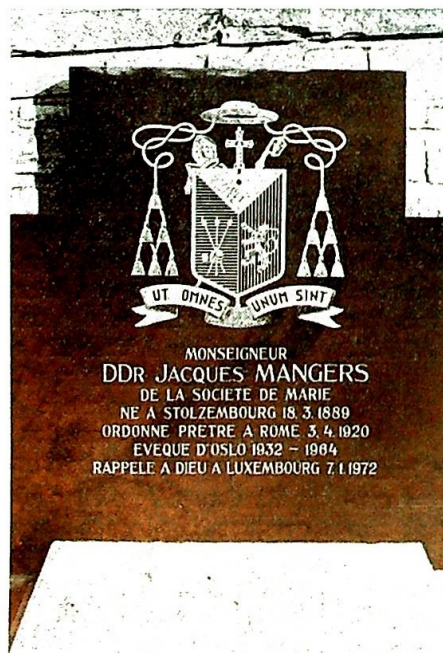
Der har i årets tre første måneder været en ikke ringe diplomatisk aktivitet i Vatikanet og rundt om i visse lande.

Det begyndte i Rom med en nærmest udiplomatisk episode ved pavens nytårsmodtagelse af det diplomatiske korps. Som den ældste skulle Cubas ambassadør have holdt talen. Det skete ikke, og rygter siger, at hans kolleger havde fundet, at der var for meget i den om Vietnam og Bangla Desh, og de ville ikke acceptere den. Cuba-ambassadøren blev så helt borte, angivelig af helbredsgrunde, og den franske ambassadør måtte holde nytårstalen. Paul VI sagde i sit svar, at den hel-

lige stol ikke kan være neutral eller likegyldig, når det drejer sig om menneskets ve og vel.

At Vietnam, nord og syd, ligger paven på hjerte, er indlysende, og her gøres ikke forskel. I februar kom lederen af den nordvietnamesiske delegation til Paris, Xuan Thuy, i audiens for å takke for pavens bidrag til freden. Det var første gang, en officiel repræsentant for Nordvietnam besøgte Vatikanet. Paul VI har tidligere sendt personlige budskaber til Nordvietnams præsident, og Vatikanet var i 1968 formidler af kontakt mellem præsident Johnson og Hanoi. Efter audiensen forsikrede Xuan Thuy, at katolikkerne i hans land havde ab-

Forts. side 132



Det er den gravstenen som er reist på biskop Jac. Mangers siste hvilested i hjemlandet. Det vakre merket over den avholde overhyrde er gjort mulig ved manges støtte.



En klown

Place du Tertre ligger på Montmartre, og omtales gjerne i populære reisebrosjyrer som kunstnerens glade arbeidsplass i Paris. Bildet over disse linjer er fra denne plassen — og bildet lokker med varme, romantikk og fargerik kunst.

Virkeligheten er en ganske annen, som så ofte i slike brosjyrer. Place du Tertre er et sted hvor man møter en del halvstuderte kunstnere hvis produksjon ikke har noe med kunst å gjøre, men med småskillinger.

Plassen kryr av reiseselskaper som på mange forskjellige sprog plaprer seg frem fra «kunstner» til «kunstner» — et slags kulturelt innslag i dagen før de snuser på en kirke eller spiser lunsj eller snakker om det stedet hvor guiden har satt dem møte til kvelden, Moulin Rouge, syndens og gledens sted — ved århundreskiftet kanskje.

Blir menneskene noe klokere og bedre av sine reisevaner? Av at de nå kan se keiser Napoleons soveværelse og høre sagnet om biskopen som frontet vasket sitt hode etter at han var halshugget?

Det virker ikke slik når man lytter til deres snakk. De er like selvpoptatte og fulle av fordommer og beskjeftiget med

uvesentlige ting som før. Og de svelger med stor fryd guidenes forslag (for eksempel det fra et annet sted, Roma, hvor det står at man under et besøk på Petersplassen bør kombinere pavens messe med en tur til loppemarkedet i nærheten. Busstransport fra sted til sted er ordnet. Etterpå inntar man et deilig måltid på et kjent sted. OK?)

Er dette urettferdig mot turistene? Mot noen av dem. De tilgir meg antagelig, særlig hvis de en formiddag i de siste ukene har frosset inn i sjelen på Place du Tertre.

Jeg satt der oppe med en cognac og tenkte på min lille reportasje om franske våpensalg og på hvor likegyldig slike spørsmål må være for disse som både vil møte kunstnere og se sengen hvor Napoleon sov med sin dronning.

Og så søkte jeg trøst i en historie jeg hadde hørt et annet sted i byen, for å få litt varme:

Den handler om en mann som kom ut av sitt hotells restaurant etter en bedre middag. En stor, kraftig og spenstig kar med veldige, litt hårete hender. Han hadde bare skrevet på regningen, men likevel kjente han utenpå jakken etter lommeboken, og fikk et støkk. Den var borte. Han kjente i alle lommene, husket at den hadde inneholdt en god del penger og noen verdifulle papirlapper.

Akkurat da mintes han at en skjegget ung mann hadde passert ham ganske nær sekundet før og skjønte sammenhengen. Han hvirvlet rundt, så den nye fysakken liste seg ut, ropte etter ham.

Fyren begynte å småspringe, vår venn begynte å løpe for å fange ham, mens han fektet med armene. Utenfor klarte den unge å kapre en taxi, mens han blek av redsel stadig så seg tilbake.

Men idet han skulle forsvinne inn i den, grep vår venns veldige neve ham i skulderen. LOMMEBOKEN, tordnet den kraftige karen inn i ansiktet på fyren han hadde fakkert.

Skjelvende lirket denne opp lommeboken av sin innerlomme og ga den fra seg. Vår venn murret tilfreds og slapp taket. Den andre falt inn i taxien og kjørte bort.

Først på hotellrommet oppdaget vår bestjålne venn at hans egen lommebok lå urørt og gjenglemt på nattbordet.

Varmer slike små historier Dem? Vel, pass på at De har en med Dem hvis De kommer opp på Place du Tertre.



ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT

KR. 40,— PR. ÅR

HVER 14. DAG

Diplomatisk offensiv

FORTS. FRA SIDE 130

solut samme rettigheder som andre borgere.

Præcis otte dager senere modtog Paul VI Sydvietsnams udenrigsminister Tian Van Lam, som også takkede for pavens indsats for freden. Intet kom frem om deres samtale — men har paven mon ikke bl.a. benyttet lejligheden til at sige noget om Thieus politiske fanger, hvoraf adskillige jo er katolikker? Ganske kort efter ble 124 løsladt fra tiggerburene.

En ambassadør fra Zaire i Afrika har været hos paven rimeligvis i anledning af konflikten mellem hans regering og kardinal Malula. Mens statschefen Mobutu var i Schweiz, fik han besøg af msgr. Casaroli.

Den af Vatikanets gæster, der vakte mest opsigt, var uden tvivl fru Golda Meir fra Israel. Begivenheden fulgtes spændt af Israel — og af de arabiske stater, hvis ambassadører skal

have gjort forestillinger forinden hos paven. Det var i alle tilfælde et historisk møde og ansås for en diplomatisk succes. Naturligvis kan Vatikanet efter sin sædvane ikke anerkende staten Israel, før der foreligger en officiel fredstraktat. Paven er også stadig bekymret for palæstinensernes skæbne og modtager sikkert også dem, når de sender en delegation. Den palæstinensiske befrielsesfront synes tilfreds med pavens holdning også overfor fru Meir. Hun kom lige fra Paris, hvor det siges, at Danmarks K. B. Andersen, som ligesom hun var der til socialistisk møde, skal have overrakt hende et forhandlingsforslag fra Egyptens præsident Sadat. Bagefter fortalte fru Meir stik imod sædvane ved Vatikanet åbenmundet om sit møde med Paul VI. Hun kunne ikke lide, at paven straks anholdt det jødiske folks

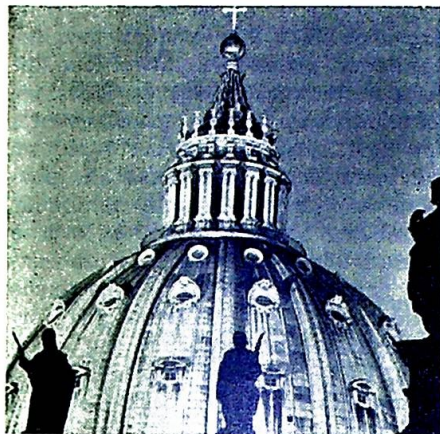
hårde fremfærd i Palæstina, og svarede med at fortælle om sin barndoms pogromer i Kiev. Men så takkede paven for beskyttelse af de hellige steder. Fru Meir sagde, at paven understregede, at han ikke krævede Jerusalems internationalisering. Før audiensen skal hun have sagt til en af sine ledsagere: Her kommer jeg, datter af tømreren Moshe Meibowitz og skal møde katolikkernes pave! Og så var der én, der bemærkede: Undskyld, Golda, men tømrerprofessionen er særdeles respekteret her...

Mens Israel opfattede besøget som en stor triumf, gjorde Vatikanets pressetjeneste ikke noget videre ud af omtalen. Der nævnes »de hellige steder« og byen Jerusalems hellige og universelle karakter, men der tales ikke mere om byens internationalisering.

Set fra Vatikanets side er det



fra Rom



imidlertid forholdet til Østeuropa, som er mest i forgrunden.

Da den vesttyske lutherske forbundspræsident Heinemann sidst i marts blev modtaget af Paul VI med samme ceremoniel som katolske statschefer, hentydede paven diskret til »østpolitikken« ved at udtrykke sin tillid til Vesttysklands bidrag til »freden i Europa og i verden«. Sikkert har de også talt om DDR og normaliseringen af bispedømmerne der, som siden krigen har været underlagt vesttyske biskopper. Det er helt åbenlyst, at regeringen i DDR er meget ivrig for at få en aftale med pavestolen for at få dette problem ordnet. Efter august 1972 fandt der i Beograd samtaler sted mellem Vatikanets og DDRs diplomater. Under de europæiske forhandlinger i Helsinki havde den skandinaviske delegat msgr. Zabkar i sin egen skab af pavelig befuldægtigt ved konferencen et møde med den østtyske udenrigsminister Otto Winzer. Sidst i januar var partisekretær Verner Lamberg, Honeckers betroede mand, i Rom og blev modtaget af msgr. Casaroli. Også Vatikanet må ønske en ordning, så de 1.500.000 katolikker (befolkningen i DDR er overvejende protestantisk) kan få deres egne regulære biskopper. Her må Rom også reg-

ne med kardinal Bengsch og den temmelig stive biskop Schaffen af Meissen. Deres bispedømmer er kanonisk i orden, men fire andre: Schwerin, Magdeburg, Erfurt og Meiningen sorterer stadig under vesttyske biskopper, der i øvrigt støtter dem finansielt omend de ikke har adgang til at komme til DDR. Navnlige Berlin er et problem. Tidligere hørte bispedømmet Berlin til provinsen Breslau (nu polsk Wrocław). Da de vestlige bispedømmer i Polen blev ordnet, tok Vatikanet selv Berlin (øst og vest) under sin direkte administration, idet ærkebiskoppen, kardinal Bengsch har bopæl i Østberlin. Under kardinalens ledelse har der i marts for første gang været holdt synode med lægfolks deltagelse i Dresden. Temaet var »troen i dag«. Debatten kom imidlertid slet ikke ind på forholdet til den socialistiske stat, bispedømmerne eller politiske problemer overhovedet. Før synoden havde det kommunistiske parti stærkt opfordret katolikkerne til at opgive deres reserverte holdning og acceptere et politisk og socialt engagement, og dets ledere havde haft møder med kirkelederne. Men synoden var meget forsigtig.

I øvrigt har regeringens forhold til Rom aldrig været belastet. Biskopperne har frit kunnet kommunikere udadtil, staten er absolut korrekt og har ikke blandet sig. Kirken er nok på mange måder blevet generet, men aldrig forfulgt.

Kardinal Bengsch har hidtil holdt på, at der foreløbig kun skulle udnævnes »apostoliske administratorer« og ikke oprettes en helt ny kirkelig struktur. Men det vesttyske »Publik-Forum« mener at vide, at Vatikanet vil imødekomme DDR, som på sin side er ligeså ivrig som Israel for at blive diplomatisk

anerkendt også af pavestolen, som den første socialistiske stat. DDR vedkender sig ikke rigskonkordatet fra Hitler-tiden. Med en pavelig nuntius i DDR ville de europæiske katolske Berlinkonferencer opnå større anseelse.

Fra polsk side vil man spændt følge denne udvikling, for også her ses der hen til en regulær diplomatisk forbindelse med Vatikanet. Fra vesttysk side kan der regnes med, at nu, da øst-aftalen er i hus vil både regering, kirke og biskopper være positivt indstillet over for Vatikanets tilnærmelse til også DDR. Grænserne ligger fast for alle. Dog er det påfaldende, at kardinal Höffner i Köln og andre har så travelt med at sammenligne den nye tilpasning med Hitlertidens fænomener — hvorfor dog, spørger læserne i »Publik-Forum«, der hellere med Karl Rahner vil se fremad mod kirkens fremtid.

Anderledes problematisk var og er Vatikanets forhold til Tjecoslovakiet. Forhandlingerne om de tolv vakante bispesæder var afbrudt i halvandet år, men genoptoges i december 1972. I Slovakiet føres en voldsom kampagne mod kirkelige handlinger, og radioen angriber dem, der under »foråret« deltog i marxistisk-kristne samtaler: Professor Machovec og Gardarsky samt fru Erika Kadlecova — hun siges at tjene sit brød ved at vaske op i en restaurant!

Imidlertid modtog Paul VI i februar den apostoliske administrator i Praha, msgr. Tomasek, og kort efter forelå udnævnelsen af fire biskopper, tre i Slovakiet og en i Moldavien, mens der i Böhmen stadig står to af fire bispesæder tomme. Umiddelbart efter røbede Paul VI at han i 1969 havde gjort msgr. Trochta til kardinal »hemmeligt«, så derfor menes det nu, at Trochta nok bliver ærkebiskop i Praha, hvor der p.t. altså kun er en apostolisk administrator. Om den nyudnævnte msgr. Vrana i Olomuk i Moldavien meddeler Vatikanet, at han har renonceret både på ledelse og medlemskab af fredspræsternes forening, der nu hedder »Pacem in terris« efter Johannes XXIII's

(Forts. neste side)

Solsjenitsyns

Annen og siste del

7.

MEN JEG BLIR oppmuntret av en levende klarhet over VERDENSLITTERATUREN som var den ett enkelt, veldig hjerte, som banker for vår jords bekymringer og plager, om de enn blir fremstilt og oppfattet forskjellig i hvert av verdens hjørner.

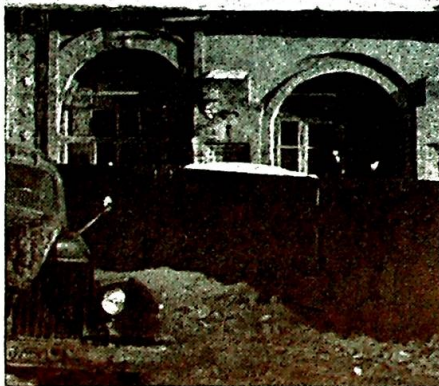
Bortsett fra de gamle nasjonal-litteraturene, fantes endog i svunne tider idéen om en verdenslitteratur som svevet over høydepunktene av nasjonal-litteraturene, og som utgjorde totaliteten av de gjensidig virkende litterære innflytelser. Men det var et avvik i tid: Lesere og forfattere fikk kjennskap til menn som diktet på andre tungemål først etter en tids forløp, som noen ganger kunne vare århundrer, slik at gjensidig innflytelse ble sinket, og slik at den litteratur som svevet over høydepunktene i nasjonal-litteraturene ble åpenbart bare for etterkommernes blikk, ikke for de samtidiges.

MEN I DAG er det mellom dikterne i ett land og dikterne og leserne i et annet, en vekselvirkning som er, om ikke øyeblikkelig, så i det minste noe nær. Jeg opplever selv dette. De av

Diplomatisk . . .

(Forts. fra forrige side)

berømte rundskrivelse, men som stadig kontrolleres af regeringen. Vatikanet har altså krævet, at de nye kirkeledere skal være absolut uafhængige af styret. Ikke desto mindre skrev regeringsbladet »Katolicke Noviny«, at både Vrana og de tre andre nye biskopper var medlemmer. Det gav anledning til rygter om et nyt brud i forhandlingerne med Rom om de resterende syv bispesæder, samt om skolespørgsmål m.m. Men der er altid nogen, som er interesserede i at skærpe modsætnin-
gerne.



mine bøker som, dessverre, ikke er blitt trykt i mitt eget land, har snart funnet et mottagelig, verdensomspennende publikum, på tross av hastverkspregede og ofte skrale oversettelser. Slike fremstående vestlige forfattere som Heinrich Böll har underkastet dem kritisk analyse. Gjennom alle de senere årene, når mitt arbeid og min frihet ikke har styrtet sammen, men stikk i strid med tyngdeloven har hengt svevende som i luften,

som i et INTET — på den usynlige spenningen i den sympatiserende offentlighetens hinne, da var det med en takknemlig varme, og helt uventet for meg selv, at jeg lærte støtten fra forfatternes internasjonale bror-skap å kjenne. På min fentiende fødselsdag ble jeg forbauset over å motta lykkønskninger fra kjente vestlige diktere. Under de farlige ukene i tiden da jeg ble utstøtt fra forfatterforeningen, opplevde jeg at en FORSVARSMUR av verdens mest prominente forfattere beskyttet meg mot forfølgelser. Norske forfattere og kunstnere gjorde gjestfritt i stand et sted hvor jeg kunne bo, i tilfelle av at den landsforvisningen som jeg ble truet med, skulle bli til alvor. Til slutt ble endog mitt navn foreslått til Nobelprisen, ikke i landet hvor jeg lever og skriver, men av François Mauriac og hans kolleger. Og enda senere har hele lands forfatterforeninger uttrykt sin støtte for meg.

SÅLEDES HAR JEG forstått og følt at verdenslitteraturen ikke lenger er noen abstrakt antologi, og heller ikke en generalisering som litteraturhistorikerne har funnet opp. Det er snarere som et slags felles legeme og felles sjel, et levende, dyptfølt fellesskap som avspeiler menneskehetens voksende enhet. Statsgrensene ligger fremdeles blodrøde, opphetet av elektrisk piggråd og maskingeværslaver, og en del innenriksministerier tror fremdeles at også diktningen er et «indre anliggende» som faller inn under deres domsmyndighet; avisoverskrifter roper fremdeles ut: «Ingen har rett til å blande seg inn i våre interne anliggender!» Men i virkeligheten finnes det ingen INTERNE ANLIGGENDER tilbake på vår trengselsfylte Jord! Menneskenes eneste frelse ligger i at enhver gjør alt på Jorden til sitt anliggende, i at folkene i Øst tar ivrig del i hva som blir tenkt i Vest, og i at folkene i Vest tar ivrig del i hva som går for seg i Øst. Og litteraturen, som er et av de mest følsomme og lydhøre instrumenter som menneskelige skapninger eier,

Nobelpristale

av dokumentet

har vært blant de første til å tilegne seg, til å oppta i seg og til å gripe tak i denne fornemmelse av menneskehetens voksende enhet. Og så vender jeg meg i forvisning til verdenslitteraturen av i dag — til hundreder av venner som jeg aldri selv har møtt og som jeg kanskje aldri vil få se.

VENNER! La oss prøve å hjelpe, om vi overhodet er noe verd! Hvem har fra uminnelig tid dannet den samlende, ikke den splittende, kraft i våre hjemland når de er blitt slitt i stykker av stridende partiers, bevegelsers, kasters og gruppers tvedrakt? Dette er det vesentlige i forfatterens situasjon: De er talsmenn for morsmålet, — den viktigste sammenbindende makt i nasjonen, og på Jorden hvor menneskene lever. På sitt beste er det de som uttrykker nasjonens ånd.

Jeg tror at det står i verdenslitteraturens makt å være til hjelp for menneskeheten i disse besværlige tider, slik at menneskene kan se seg selv som de egentlig er, til tross for indoktrineringen av forutinntatte folk og partier. Det står i verdenslitteraturens makt å overbringe fortettet erfaring fra ett land til et annet, slik at vi skulle kunne ha mulighet for å komme ut av vår splittede og forvirrede tilstand, slik at de ulike verdiskalaer kunne bringes overens med hverandre, og slik at den enkelte nasjon kunne lære andres sanne historie rent og klart med en gjenkjennelse og smerteligvisshet så sterk som om den selv hadde opplevet det samme, og således kunne bli spart for å gjøre opp igjen de samme fryktelige feil. Og kanskje under slike forhold ville vi kunstnere være i stand til å danne i oss selv et synsfelt vidt nok til å gripe HELE VERDEN, — hvor vi i midten kunne iakttå, som andre mennesker, det som ligger nær, og hvor vi lenger ute i synsfeltet kunne begynne å trekke inn det som hender i den øvrige verden. Og vi skal stå i gjensidighetsforhold til hverandre, og vi skal akte på verdens rette proporsjoner.

OG HVEM OM ikke forfatterne skal avsi dom — ikke bare over sine forfeilede regjeringer, (i noen stater er dette den letteste vei til å tjene sitt brød, så det blir en sysselsetting for alle som ikke er for late), — men også over menneskene selv i deres feige ydmykelser og deres selvtilfredse svakhet? Hvem skal avsi dom over en ubetenksom ungdoms ville ferd, og over de unge illgjerningsmen som svinger sine kniver?

Vi vil få høre: Hva er det mulig for litteraturen å utrette mot de hensynsløse anfall av åpenlys vold? Men la oss ikke glemme, at volden lever ikke alene: Den er med nødvendighet vevet sammen med løgnen. Mellom disse to ligger de dypeste og mest intime av naturlige bånd. Vold finner sitt eneste tilfluktssted i løgn, løgn sin eneste støtte i vold. Enhver mann som først har erklært vold som sin METODE, må ubønnhørlig velge løgn som sitt PRINSIPP. Når volden fødes, handler den åpenlyst, ja gjerne med stolthet. Men ikke før har den etablert seg sterkt og trygt, før den sanser fortynningen i luften omkring seg, og den kan ikke fortsette å eksistere uten å synke ned i en skodde av fagre talemåter som løgnen må hylles inn i. Den vil ikke nødvendigvis alltid klemme folk om strupen; oftere krever den fra sine undersåtter bare en troskapsed til løgnen, delaktighet i løgnen.

Og det enkle steg å ta for en enkel,

djerv mann, er å la være å ta del i løgnen, la være å støtte de falske handlinger! La DET gjennomtrengende verden, ja la det herske over verden — men ikke med min hjelp.

MEN FORFATTERE og kunstnere kan oppnå mer: De kan OVERVINNE LØGNEN! I striden mot løgnen har kunsten alltid seiret og den vil alltid seire! Åpent, uomstøtelig for alle! Løgnen kan holde ut mot mangt i denne verden, men ikke mot kunsten. Og ikke før er løgnen drevet ut, enn at volden vil bli åpenbart i all sin heslighet, og skrøpelig som den blir uten løgnens hjelp, vil volden stå for fall.

DETTE ER HVORFOR, mine venner, at jeg tror vi er i stand til å hjelpe verden i denne opphetede tid. Ikke ved å unskylde oss med at vi er våpenløse og ikke ved å gi oss hen til et formålsløst liv — men ved å dra ut i krigen!

Det russiske sprog er glad i ordtak om sannheten. Slike ordtak gir traust og stundom slående uttrykk for folkets mektige og tunge erfaringer:

ETT ORD AV SANNHET VIL VEIE TYNGRE ENN HELE VERDEN.

Og det er på dette, på et slikt tilsynelatende uhørt brudd med loven om varigheten av masse og energi, at jeg bygger både min egen gjerning og min appell til forfatterne i hele verden.



Første del av
denne talen
sto i nr. 7

MISJON I U-LAND

Av ODD KVAAL PEDERSEN

Odd Kvaal Pedersen er født i Kragerø i 1935. Han er nå journalist i Stavanger Aftenblad. Tidligere har han drevet med informasjonsarbeid for Det Norske Misjons-selskap i Norge og for den lutherske kirke i det sørlige Afrika. Han har foretatt flere reiser i Afrika, og besøkte i 1964 bl. a. Kamerun, Rhodesia, Sør-Afrika, Tanzania, Madagaskar og Etiopia. I de senere år har han utgitt bøkene «Tam Tam og Transistor» (1964), «Mer enn brød — utviklingsland og kristent ansvar» (1966, dansk ut-gave 1967), «Afrika — i dag og i morgen?» (1969) og «Hvit samvittighet — rapport om apartheid» (1971). I 1967 ble han tildelt Utenriksdepartementets arbeidssti-pend.

På nattbordet i det elegante nigerianske Airport Hotel stod en tysk-produsert radio — like bortenfor et TV-apparat. I øyeblikket spilte man en tysk film. Jeg skrudde på og kom midt inni handlingen som vesentlig utspant seg i et typisk tysk «Nachtkokal». Ved siden av en over-bedugget tysker med tyrenakke satt et utringet vesen med vippende øyenbryn og et ansikt som ropet uendelig tristesse.

Da jeg kom tilbake til handlingen igjen etter å ha ryd-det på plass i skapet, var den tunge tyrenakken i ferd med å få hele baren over seg. Det var fullt slagsmål: knyttnever mot harde kjaker, blod i munnvikler og kna-sing i knust glass.

Av en eller annen teknisk grunn forsvant bildet akku-rat da, og skjermen ble til bare snøvær. Men et visst glimt satt man igjen med av europeisk kultur-påvirkning i den del av verden.

Dette eksemplet kan lett suppleres med flere. Kampen fortsetter om Afrikas — ja, hele «den tredje verdens» — sjel. All moderne media-teknikk er utnyttet, mer og min-dre også av dem som representerer det kristne evangeli-ums stemme i det store virvar av radio-røster.

Ganske ubetydelig, i forhold, virker det at en hvit prest pr. varevogn nærmer seg Cotimanga, en bortgjemt lands-by i det nordlige Kamerun.

Der — i Cotimanga — så jeg Hans kirke i Afrika.

Den bestod av fire jordvegger og et luftig tak av strå som ble holdt oppe av to tykke stokker.

Der så jeg Hans tjener dele ut brød og vin til de femten menneskene som ikke skylder Gud annet enn sin tillits-fulle tro — i takknemlighet. Og som derfor er frigjort — til tjeneste.

Der så jeg mennesker bli innlemmet ved dåpen i sam-funnet av de hellige. Der hørte jeg Hans budskap forkynt og tolket på mange av Afrikas tungemål.

Synlig fremtrer kirken i en miserabel skikkelse. Det eneste som skiller gudshuset ut fra landsbyens hytter av strå og potopoto er hva verden oppfatter som et neder-lagsmerke — to stykker tre spikret i kors.

Av vestens kirkemusikalske skatter har vi skjenket dem «Hvilken venn vi har i Jesus». Av vår kirkekunst et trykk av en gustenblek Kristus. Av vårt kirkesølv et vaskevannsfat i emalje til å forrette dåpen i, og et trans-portabelt skrin med aluminiumsbegre til å drikke Hans blod av.

Men de hadde egenhendig reist kirken — et stråtak til Guds ære.

Vurdert som kulturimperialisme virket kirken i Coti-manga beskjeden. Men eksemplet kan tolkes i motsatt retning: at den kristne misjon går dypere og lengre inn enn noe annet forsøk på påvirkning.

Bare eliten har fjernsyn, forholdsvis få har radio, de færreste leser aviser. Men svært mange, antagelig et solid flertall av verdensdelens innbyggere, er før eller senere blitt konfrontert med den kristne kirkes misjon — som tilbud om et nytt liv eller som trusel mot grunnverdiene i det lokale Establishment.

Den kristne misjon står med andre ord sentralt når debatten dreier seg om forskjellige former for kultur-imperialisme.

Den kristne misjon — ikke den kristne misjonær.

Jeg tror reservasjonen er nødvendig selv om den kan virke ulogisk. Den enkelte misjonær er ingen bevisst kultur-imperialist. Hans virke er bestemt av et personlig kall som påbyr ham å gjøre noe godt for medmennesket i det fjerne — i Jesu navn. Han oppfatter sin gjerning som uttrykk for en lydighetsholdning overfor et loddrett imperativ: Gå ut og gjør folkeslagene til disipler.

Det medfører at man må samle oppmerksomheten om det samlede inntrykk av kristen misjon. I det monn enkeltpersoners arbeid trekkes inn, er det følgelig mer som funksjon av en alment godtatt ideologi eller strategi.

Eller som produkt av en ganske bestemt sivilisasjon. Misjonærer er ikke astrallegemer. De bringer med seg sin livsform når de reiser ut, selv de som til det ytterste bestreber seg på å presentere det kristne budskap uten noen miljøbestemt innpakning.

Dermed er de fleste reservasjoner unnagjort. Vi kan igjen gå over til eksempler på hvordan det fenomen føles og erfares som vi kaller kulturimperialisme. Også på dette område kunne man kanskje kjenne et visst behov for reserverende betraktninger, men jeg velger å la ek-emplene fremtre uten taktiske sikkerhetsforanstaltning-er.

For noen år tilbake skrev den kinesiske kirkelederen Wu-Yau-Tsung en artikkel i Folkets Dagblad, Peking. Under overskriften: «Den amerikanske imperialistiske mi-sjonens nye strategi» minnet dr. Wu om at det nå var halvannet hundre år siden imperialismen begynte å ut-

Vi beklager

å måtte meddele at svært mange abonnenter enda ikke har betalt kontingenten for i år! Det koster meget å utgi et blad nå, og underskuddet vokser. Altså:

I Norge er årskontingenten kr. 40.—
Andre land —»— » 45.—

Postgiro nr. 20 46 48.

St. Olav's eksp. Akersv. 5, Oslo 1

På forhånd takk!

nytte misjonen som et instrument for ekspansjon og aggresjon i fremmede land.

Dr. Wu fortsatte sin artikkel med nærmest å avvise at misjonærenes virke var religiøst motivert.

«Misjonærer selv innrømmer at misjonen er ett med imperialistisk politikk og aggresjon», skrev han.

Han nøyde seg imidlertid ikke med å henvise til det rent historiske. Den «nye økumeniske misjonstenkning» skiller seg ikke vesentlig ut fra den vestlige ekspansjonsdrift, også den er et instrument for aggresjon.

Dr. Wu siterer i artikkelen en kongolesisk leder som skal ha uttalt: «Den kristne misjon er folkets største fiende.»

Så bombastisk er det sjelden man hører representanter for dette kontinent uttale seg. Men den tanzanianske biskopen, Josiah Kibira, er skarp nok.

Etter hans mening var det tyskere, amerikanere og svensker (og nordmenn for den saks skyld) som bestemte hva man skulle tenke og tro i de unge kirker. Han mente at afrikanske biskoper, prester og legfolk befant seg i en tvangssituasjon og at de avfant seg med situasjonen av frykt for å miste hardt tiltrengt økonomisk hjelp fra Europa og Amerika.

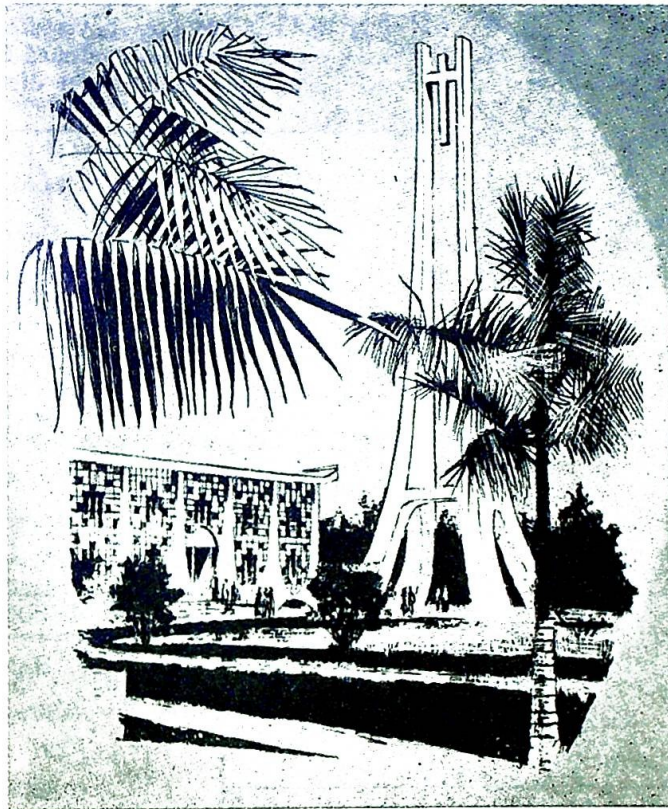
Den tanzanianske biskopen fortsatte med å si at så lenge deres kirker var avhengig — økonomisk og på annen måte — av Vestens kirker, kunne de ikke oppnå reell åndelig frihet.

Ellers kjenner man den bitre, den ironiske eller patetiske tonen fra protestdiktningen.

Lumumba skrev:

I tusen år har du neger lidt som et dyr.
De strødde din aske for vinden som stryker over ørkenen.
Dine tyranner bygget strålende templer
for å bevare dine lidelser og din sjel.
Nevens barbariske rett, den hvites rett til pisken hersket,
du hadde rett til å dø og gråte.
Du er et menneske som alle andre.
De preker om at du skal tro
at den gode hvite Gud til sist vil forsone alle mennesker.

Hver for seg er disse ytringene eksempler på noen av de følelser som ligger bak beskyldningene om kultur-
(Forts. neste side)



DEN NORDISKE VALFART TIL LOURDES

24. til 30. august 1973

7 dages flyreise (Kastrup/Lourdes tur-retur) fuld pension d.kr. 1225,—
Særpris for syge på «Accueil Notre-Dame» d.kr. 925,—

Valfartspræst: Mgr. Knud Ballin, København.
Læge, sygeplejersker, samaritter medfølger.

Program og tilmeldelser: VALFARTSKOMITEEN
Barsehøj 25, DK. 2900 HELLERUP



FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	} Oslo
Bispegården	
St. Joseph's Institutt	
Vor Frue Hosp. Nerveavd.	
St. Dominikus kirke	
Lunden Kloster	} Arendal
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	
Sta. Katarinahjemmet	
St. Franciskus Kirke	} Bergen
St. Franciskus Hosp.	
St. Pauls Kirke	
Vår Frue Kirke	
Marias Minde	} Tromsø
St. Franciskusøstre- nes Moderhus	
Øyenklinikken	} Trondheim
St. Josephs Hosp., Drammen	
St. Torfinns Klinik, Hamar	} Tønsberg
St. Elisabeth Inst.	
St. Mikals Kirke	} Lillestrøm
St. Mikals Prestegård	
St. Theresia Hosp.	} Hønefoss
St. Franciskus Hosp.	
St. Magnus Kirke	} Lillestrøm
St. Magnus presteg.	
St. Elisabeths Hosp.	} Tromsø
Vår Frue Kirke	
Bispegården	} Trondheim
St. Olavs Kirke,	
Bispegården	} Tønsberg
St. Olavs Kirke	
St. Olavs Prestegård	
St. Olavs Klinik	

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 68 34 66

imperialisme. For å forstå dem kan det hjelpe oss om vi hjemfører problematikken til Norge, slik den artet seg i «de store følelsers tid».

Lytt for eksempel til noen strofer som sammenstiller Eidsvoldsmennenes 40 dagers samvær med Bibelens førti dager. I forbindelse med riksforsamlingens oppløsning 19. mai 1814 — som falt sammen med Kristi Himmelfartsdag — anslår Fredrik Smidt tonen:

Opstanden er du Norge af din Grav.
 Almagten vælted' Stenen fra dit Hjerte.
 Og Aand og Kraft det døde Legem gav.
 Og underfuldt sit Visdoms Raad sig lærte.
 Forgjeves List og Vold sig om Dig leired'.
 Da Lænken brød og reiste Dig og seired'.

Man må anta at de representanter for dansk konge- og kirkemakt som var her på den tid, hadde en viss grunn til bekymring over en slik sammenstilling av politikk og religion. Dertil bekymret man seg over en «farlig» religiøs frigjøringsbevegelse ledet av en ulært bonde ved navn Hans Nielsen Hauge. Han var visselig personlig en from mann, men religiøst venstrevridde bevegelser kunne lett gå i svermerisk og politisk ustyrlig retning. Det må unektelig ha vært en tung tid for dem som mente at dansk dannelselse og kultur fortsatt hadde en misjon i det umodne og uferdige Norge.

De syntes nok også at den norske dommen over dansk kulturimperialisme var vel hard. Med stor rett er det blitt hevdet at slutten av det 18. århundre var en rik framgangstid i Norge. Neppe i noe annet land i Europa var tale- og tenkefriheten så gjennomført i praksis.

Likevel: vårmotivene og de historiske oppstandelsesmotivene fortsetter i den norske protestdiktningen mot daneveldet langt utover året 1814 — ja, helt opp til våre dager har den vært til stede i vår mest bombastiske 17. mai-prosa.

Den nye selvfølelse var til tider gigantisk. I en stormende følelse av å være løst fra lenker, bånd og tvang, skrev en innsender i Christiania Intelligencesedler følgende til «Norges Udvalgte Mænd» — altså tingmennene.

Ei blot i vores Land, men hist på Indiens sletter,
 Jert Navn skal tone høyt og evig signes
 Naar I som Mænd, grundfeste Folkets Ret.

Det er imidlertid en kjerne av sannhet i de svulstige linjer. På «Indiens sletter» har man nok et temmelig fjernt forhold til 17. mai som politisk fenomen, men fratrukket all klingklang, er datoen ett av mange symboler på en universell lengsel: å finne seg selv og realisere seg selv som folk.

Vårt eget oppgjør med fremmedherredømme og kulturell fremmedinnflytelse var drabelig og langvarig, men det skulle likevel gå lenge før vi innså andres rett til den samme frigjøring. På «Indiens sletter» har man ingen konkret forestilling om Norge som foregangs-nasjon i så måte. Snarere er vi i likhet med andre europeere — innstilt på å lytte til imperialismens profeter: Ernest Renan for eksempel:

En nasjon som ikke koloniserer, er ugjenkallelig hjem-fallen til sosialismen, til krigen mellom rik og fattig. Det er intet sjokkerende i en høyerestående rases erobring av en laverestående rases land med henblikk på å herske over det. England gjennomfører denne form for koloni-

Drammens malerforretning

Inneh. Asbjørn Gundersen

Tlf. 83 19 16 - 83 33 32

DRAMMEN

H. KOLDERUP

N. Storgt. 12 - Bragernes
 Tlf. 83 13 62 - 83 36 48

Gå til fagmannen
 når det gjelder møbler

American Foto

SPESIALFORRETNING I FOTO OG RAMMER

Engene 4 - Tlf. 83 11 45
 Filial: Tollbodgt. 16 - Tlf. 83 65 65

ARENDAL

OLAV SLAATTENE

Blomsterforretning. Begravelsesbyrå

Tlf. 21 958
 Havstad, Arendal

ADEL ELLEFSEN

Aut. Installasjonsforretning

Tlf. 21 756 - Arendal - Tlf. 22 460

DRAMMEN

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

FREDRIKSTAD

EDVARDBEN & NORHEIM A/S

Autorisert Installatør
 Radio og Elektrisk utstyr

Tlf. 11 220 - Fredrikstad

FREDRIKSTAD

C. HANSSENS

Trykkeri og Bokbinderi

Tlf. 13 056

FREDRIKSTAD

ØSTFOLDMEIERIET

Avd. Fredrikstad

O. Henriksens Sønner

Aut. Rørleggere og Rørhandel

Etabl. 1904

FREDRIKSTAD

Sentralbord 15 840

asjon i India til fordel for India, for menneskeheten og seg selv. Likeså forkastelig som erobringer mellom jevnbyrdige raser er, likeså naturlig er det at høyerestående raser gir laverestående og dekadente raser ny vitalitet... Beherske folkene gjennom riket er vårt kall.

Med disse ord har Renan treffende beskrevet en utbredt begrunnelse og beveggrunn for kulturimperialismen som liksom skulle hellige den økonomiske og militære imperialismens brutale metoder. Mer idealistisk i tonen er kulturimperialismens program utformet av Kipling: «Take up the White Man's Burden, send ut de beste dere fosterer i landflyktighet — til tjeneste for dem dere har erobret».

Med kulturimperialisme forstår man med andre ord bestemmende kulturell innflytelse over eller kulturell beherskelse av andre land og folk — fortrinnsvis dem beherskeren betraktet som «laverestående». At kolonialismen også kunne ha noen gunstige kulturelle biprodukter, endrer intet ved det prinsipielt klanderverdige i de kulturpolitiske idéer som ledsaget imperialismen på det økonomiske og politiske området. De positive virkninger veier nemlig ikke opp de negative.

MARIAKONGREGASJONEN, OSLO

Onsdag 2. mai: Messe i St. Hallvard kirke, Enerhauggt. 4, kl. 19.
Deretter selskapeleg samvær med kåseri om Ellsabethsøstrenes liv og virke.

Alle Interesserte damer er velkomne.

Søndag 13. mai: RETRETT på Vor Frue Villa, Ullernchausséen 52, fra kl. 10.15 —16.30.

Leder: Pastor Wæring.

Kolsåsbanen fra Nationaltheatret kl. 9.10 eller 9.30. Meldes i telefon 20 27 35 innen onsdag 9. mai.

Alle interesserte damer er velkomne.

OSLO

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

Tlf. 21 69 06

TASEN BOK- OG PAPIR A/S

ERLING THORNE

Kaj Munks vei 41, Oslo 8

Tlf. 23 02 40

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Privat 55 77 87 - 69 43 72

Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

Avsluttes

i
neste
nummer

OSLO

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Glagsvei 23, Grefsen

Tlf. 21 18 32

THRONSEN & CO.

BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo

Telefon 20 40 02 - 20 70 02

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
For sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II

Tlf. 33 36 24 - Oslo

Tlgr.adr.: RUSTFRIKNUT

OSLO

KVALITET I
KJØTT, FLESK OG
PØLSEVARER

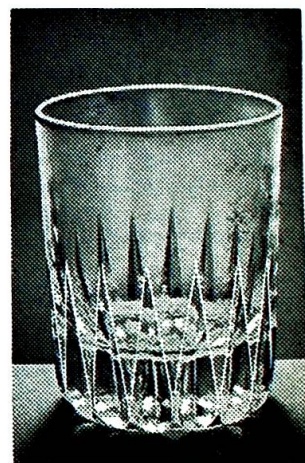


Jens J. Andersen

TØYENGT. 2. Oslo



Et godt tilbud!



«On The Rocks» glasset

„Pactofino“

Laget av tindrende klart glass.

Lekkert i utførelsen og stø i formen.

Et alle tiders all-round glass.
Pris pr. stk. kr. 3.50.

Vi sender over hele landet mot postoppkrav.

Walligani

Stortingsgt. - N. Slottsgt.
Vikaterrassene

Kjedelig «Tango», skriver vår filmanmelder



Siste tango i Paris

Av og til undres man riktig dypt og inderlig på hvilke kriterier, og til syvende og sist hvem som bestemmer om en film er god eller ikke. Særlig berettiget synes jeg dette spørsmålet må være i forbindelse med Siste tango i Paris. Filmen har fått en nærmest ekstatisk mottagelse av film-skjønnere over en hel verden; den er blitt omtalt og oppskrytt side opp og side ned i bl. a. Time Magazine og Paris Match, for bare å nevne et par, og våre hjemlige presseorganer har heller ikke vært påholdne med sine lovtaler.

Med all respekt å milde er dette noe som er helt ubegripelig, i hvert fall for denne anmelder. Jeg må med all mulig beklagelse bekjenne at jeg er helt ute av stand til å se noe annet ved denne filmen enn en temmelig likegyldig historie om en middelaldrende mann (Marlon Brando) som har forskjellige former for samleie med en ung pike i en tom leilighet i Passy i Paris. Det er dette forholdet filmen i første rekke konsentreres om,

Nr. 7

I intervjuet med pater Boers i påske-nummeret hadde det i farten lurt seg med en høyst forvirrende trykkfeil. På side 108 skulle det selvfølgelig stå at «de kristne under Luther var et korrektiv» — ikke et kollektiv.

RED.

og da de måter som det er anatomisk mulig for mennesker å ha kjønnslig omgang på, er begrenset i antall, er det heller ikke til å unngå at tilskueren nokså fort mister interessen for det som foregår på lerretet. Det hele blir monotont, altfor langt dessuten, — kort sagt, kjedelig. At dette skal være et gjennombrudd for fremstilling av sex på kinolerretet, slik som det er blitt sagt, høres for det første usannsynlig ut, og for det andre innevarsler det ikke akkurat spennende timer på kino.

Bedre blir det ikke når man endelig forlater leiligheten i Passy for å trekke litt frisk luft, så å si. Regissøren har her tråklet på en pseudolitterær bakgrunnshistorie om den parisiske hoteleierskenskens bedradde ekte-mann, hans kone som han hater men dog elsker, konens død og mannens desperasjon (jfr. første del). Hele denne delen av filmen er falsk og forloren, en slags underlig gjenganger fra det som må ha vært veldig liberalt og verdensmannsaktig en gang i 20-årene.

Den eneste scenen som det er noe ved i denne triste historien, er slutt-scenen, som i hvert fall oppnår en

slags monumental effekt. Den er tatt opp på én av Paris' siste gjenlevende «thé dansant», hvor godt over middelaldrende damer sitter i skånsom be-lysning og venter på å bli budt opp av litt mindre middelaldrende kavalere til en — formodentlig siste tango. Dansens rituelle preg og de stivnede maskene på danserne gjør den til en slags dødsdans. Marlon Brando, som nettopp har høstet laurbær for en annen film, men som ikke er den mest nyanserte skuespiller man kan tenke seg, får i denne sluttscenen avgjort vist noe av det beste han kan lage. Denne scenen skal formodentlig være en slags oppsummering av hele filmen, et symbol på forfall, dødsangst, hva vet jeg — men det er synd at filmen ikke bygger opp til dette. Men det gjør den ikke, for den er laget på en tilfeldig måte med ingredienser av begrenset interesse.

PH

NESTE NUMMER

Og så er det akkurat plass og tid til å minne om at neste nummer av ST. OLAV vil foreligge datert den 12. mai.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: *Age Rønning.*

Faste medarbeidere: *Hallvard Rieber-Mohn O.P., D. J. Boers O.F.M.,*

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26
Redaktøren privat 28 01 04.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.
Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 40 pr. år.
Kr. 20 pr. ½ år. Utlandet kr. 45.

Annonser: 10 dager før utg.dagen.
24 nr. årlig. - Postgiro 204 648.